

**ŽIVÁ FILOZOFIA H. SKOLIMOWSKÉHO NA PÔDE
KATEDRY FILOZOFIE FF PU**

Prof. Henryk Skolimowski prednášal na mnohých významných univerzitách. Podieľal sa na viacerých medzinárodných výskumných projektoch, bol konzultantom UNESCO pre oblasť vplyvu vedy a techniky na civilizačný vývoj a kultúrne hodnoty, členom Komisie pre ekológiu pri Medzinárodnom zväze ochrany prírody, viceprezidentom Teilhardovej spoločnosti v Londýne. Ešte donedávna pôsobil ako vedúci Katedry ekofilozofie na Technickej univerzite v Lodži, prvej tohto typu v západoeurópskom školstve. Jeho vedecký záujem sa sústreďuje na problematiku historicko-kultúrnych zdrojov civilizačnej krízy a civilizačnej erózie podmienok ľudského života v planetárnych súvislostiach. V roku 1974 publikoval štúdiu *Ekologický humanizmus*. To bol začiatok jeho ekofilozofickej koncepcie. V roku 1981 prezentoval systematický výklad ekofilozofie v knihe *Ekofilozofia, návrh novej taktiky života*. Táto kniha bola preložená do 12 jazykov a rozpútala diskusie venované novému "čítaniu" vzťahu človeka, prírody a kultúry.

V roku 1992 vychádza *Living Philosophy. Ecophilosophy As a Tree of Life (Živá filozofia. Ekofilozofia ako strom života)*, kde prof. Skolimowski precízne sformuloval architektúru siedmich pilierov ekokozmológie - relevantnej súčasť najvýznamnejších ekofilozofických škôl súčasnej doby - popri "deep ecology" (A. Naess), ekofeminizme (H. Henderson), sociálnej ekológii (M. Bookchin) a ekológii Zeme (T. Berry).

Niet preto pochyb o tom, že návšteva takej významnej osobnosti súčasného filozofického myslenia na pôde Katedry filozofie FF Prešovskej univerzity sa stretla s neobyčajným záujmom.

Program návštevy prof. Skolimowského v dňoch 2.-4. mája 2001 pozostával z troch blokov prednášok, pod zastrešujúcim názvom *Ekofilozofia ako filozofia pre tretie tisícročie*. Prvý prednáškový blok *Krása a nevyhnutnosť filozofie* bol venovaný dejinno-filozofickej reflexii tvorby matice nášho svetonázoru, našej kozmológie, ktorá nám poskytla nedokonalý kód čítania prírody. V druhom prednáškovom bloku *Od nihilistickej etiky k ekologickej etike* sa pozornosť sústredila na analýzu zdrojov nihilizmu v západnej kultúrnej, filozofickej a etickej tradícii a na nevyhnutnosť vypracovania alternatívnej racionality, alternatívnej etiky (ekoetiky). Tretí blok prednášok po názvom *Filozofia a hrozby pre kultúru* sa sústredil na problém dichotómie vzťahu kultúry a prírody. Súčasťou tohto bloku bolo zaujímavé vystúpenie prof. J. Šmajsa, host'a z Katedry filozofie Masarykovej univerzity v Brne, popredného odborníka v oblasti ekologickej filozofie, ktorú rozvíja ako súčasť nim budovanej evolučnej ontológie.

Účastníci stretnutia týchto dvoch významných osobností mali zriedkavú možnosť bezprostredne komunikovať s autormi nového ponímania úlohy filozofie v dnešnej ekologickej situácii.

Prof. Skolimowski vychádza z jednoduchej premisy, podľa ktorej je svet svätýňa. Hodnotami nevyhnutnými pre život v tejto svätyni sú pokora, úcta, zodpovednosť,

skromnosť a spravodlivosť pre všetkých. Predpokladom prijatia uvedených hodnôt je nutnosť odhaliť zdroj našich problémov, ktorý je v nás samých. "Liečenie samých seba je súčasťou liečenia našej planéty". Nevyhnutnou terapiou tohto liečenia je "recyklácia našej mysle". Teória profesora Skolimowského sa dotýka najfundamentálnejších otázok existencie vrátane nových koncepcií zodpovednosti, etiky a samotného pojmu Boha. Niektoré aspekty tejto teórie sú teologicky kontroverzné. Tvrdí, že spiritualita a Boh ako inherentná súčasť spirituality sú nevyhnutne evolučné (evolúcia ako tvorivá sila, ako princíp tvorivého vznikania v duchu Teilhardovho konceptu teleologickej konvergenencie), keďže spiritualita je neoddeliteľnou súčasťou ľudského stavu. Prof. Skolimowski sa domnieva, že Biblia vytyčuje program deštrukcie, program, na základe ktorého si ľudstvo nárokuje nadvládu a moc nad všetkým vrátane moci deštrukcie. Zároveň si uvedomuje kontradikciu, ktorá vyplýva z jeho názorov pre tradičné náboženstvá a vieru, ale tvrdí, že jeho cieľom nie je vytvárať konflikt či spory. Ako hovorí, "ekofilozofia nechce vylučovať žiadne náboženstvá", azda až na náboženstvo trhu, ktoré nadväzuje na postoj škótskeho ekonóma a filozofa Adama Smitha, podľa ktorého je trh ľudským osudom. Prof. Skolimowski sa v tejto súvislosti domnieva, že "Boh má lepšie možnosti, ako sa prejaviť".

V čoraz viac materialistickej dobe, ktorej dominuje technika a efektívnosť, sa natíska samozrejماً otázka: "Kto sa bude zaujímať a spirituálne cesty, keď sa zdá, že dominantným cieľom života je čo najrýchlejšie nadobudnuté bohatstvo?" Na ľudí dnešnej doby neustále pôsobí negatívna persuázia. Ale keď sa stretávame s ľuďmi jednotlivito alebo keď ich presvedčíme, aby sa navzájom stretávali, náhle niet nikoho, kto by sa chcel nechať manipulovať, kto by uprednostňoval život v stroji pred životom vo svätyni, tvrdí prof. Skolimowski a konštatuje, že princípy ekofilozofie, v ktorých si ľudstvo uvedomuje Zem a ctí ju ako svätyňu, sa musia prijať, pretože "Stvorenie nepripustí alternatívu".

Lubov Štekauerová

PhDr. Lubov Štekauerová, PhD.
Katedra filozofie FF PU
ul. 17. novembra 1
080 78 Prešov
SR